

Rapport

Omschrijving

**Bevindingen en aanbevelingen incidentinspectie
archief 'VOC-schip de Rooswijk'**

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (hierna: de Inspectie) houdt op grond van de Archiefwet 1995 toezicht op de goede, geordende en toegankelijke staat van de archieven van de centrale overheid.

Samenvatting en conclusies

In de periode 2022-2023 heeft de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed een incidentinspectie uitgevoerd naar de toedracht van de vermeende vermissing van het archief 'VOC-schip de Rooswijk'. Dit archief bevat voornamelijk dossiers over de berging van het 'VOC-schip de Rooswijk'.

De Inspectie heeft tijdens het onderzoek het geconstateerd dat het archief 'VOC-schip de Rooswijk' (administratief) vermist was, maar inmiddels is teruggevonden. Bij de uitlening van het archief 'VOC-schip de Rooswijk' van het ministerie van Financiën in 2017 aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (RVB) zijn de betreffende dossiers ten onrechte terecht gekomen in het eigen archief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (RVB). Dit is pas onderkend in 2022 vanwege een interventie van de Inspectie.

In het onderzoek kwam ook naar voren dat niet alleen sprake was van slecht uitleenbeleid, ook ontbrak er een actueel overzicht van de verblijfplaats van informatie. Ingevolge artikel 3 van de Archiefwet 1995 en artikel 18 van de Archiefregeling moet de organisatie een overzicht hebben van de overheidsinformatie waarvoor ze zorg draagt, en waar die zich bevindt.

Voorts is aan het licht gekomen dat de Verklaring van overdracht tussen het ministerie van Financiën en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in 2013 onjuist was opgesteld. De destijds opgestelde Verklaring had een overdracht door middel van vervreemding van originele archiefbescheiden moeten zijn voor alle toen nog lopende dossiers.

**Inspectie
Overheidsinformatie en
Erfgoed**

Datum
14 maart 2024

Tenslotte heeft de Inspectie geconcludeerd dat de onduidelijkheid in de interdepartementale overdracht van 2013 heeft geleid tot onduidelijkheid met betrekking tot het zorgdragerschap. Zodoende zijn de WOB-verzoeken met betrekking tot het archief 'VOC-schip de Rooswijk', gericht aan het ministerie van Financiën, niet door het ministerie van Financiën afgehandeld, maar (onterecht) doorgezet naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Aanleiding en verantwoording

Bij de Inspectie is op 27 mei 2022 een melding binnen gekomen in de vorm van burgervraag. De vraag is aan de Inspectie gesteld om onderzoek te doen naar de vermeende vermissing van het archief 'VOC-schip de Rooswijk'.

Op 10 september 2021 heeft de melder op basis van de Wet Openbaarheid van Bestuur (hierna: WOB) om inzage verzocht bij zowel het ministerie van Financiën als het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: ministerie van BZK) in het archief van het 'VOC-schip de Rooswijk'. Dit archief bevat voornamelijk bergingsovereenkomsten met betrekking tot het 'VOC-schip de Rooswijk'.

Het ministerie van Financiën verwees naar het ministerie van BZK. Dit ministerie heeft bij de behandeling van het verzoek geantwoord dat het archief vermist zou zijn. In het besluit van het ministerie van BZK werd niet de intentie uitgesproken dat verder naar het vermiste archief gezocht zou gaan worden. De melder heeft hiervan op 27 mei 2022 melding gedaan bij de Inspectie. Na bevestiging van de vermissing - door navraag bij het ministerie van Financiën - is de Inspectie gestart met dit onderzoek naar de naleving van de Archiefwet 1995 bij het beheer van het archief 'VOC-schip de Rooswijk'.

De Inspectie voerde in de periode 2022-2023 gesprekken met zowel vertegenwoordigers van het ministerie van Financiën als met vertegenwoordigers van het ministerie van BZK (waaronder Rijksvastgoedbedrijf en Doc-Direkt¹). De Inspectie heeft verschillende documenten geraadpleegd voor het onderzoek.

De uitkomsten van het onderzoek zijn ter verificatie voorgelegd aan beide departementen.

Leeswijzer

- samenvatting en conclusies
- aanleiding en verantwoording
- bevindingen en conclusies
- aanbevelingen
- bijlagen

¹ Doc-Direkt is één van de zes departement overstijgende uitvoerende Shared Service Organisaties (SSO's) van het Rijk.

Bevindingen

De Inspectie heeft een reconstructie gedaan naar wat er met het archief is gebeurd. De Inspectie heeft de volgende bevindingen gedaan (in chronologische volgorde):

**Inspectie
Overheidsinformatie en
Erfgoed**

Datum
14 maart 2024

2005-2007: Looptijd archiefbestand betreffende de berging van het 'VOC-schip de Rooswijk'

De vorming van de dossiers over de berging van het 'VOC-schip de Rooswijk' is gestart in 2005. Dit archiefbestand bestaat uit vijf dossiers die volgens het ministerie van Financiën² gewaardeerd zijn als 'blijvend te bewaren'. In 2007 werd het archief 'VOC-schip de Rooswijk' afgesloten. Later in de tijd heeft het ministerie van Financiën haar semi-statisch archief ondergebracht bij Doc-Direkt. Waaronder ook het archief 'VOC-schip de Rooswijk'.

2009: Reorganisatie Dienst Domeinen en blijvende zorgdragerschap archief 'VOC-schip de Rooswijk' ministerie van Financiën

Tot aan 1 juli 2009, toen het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf (RVOB) ontstond binnen het ministerie van Financiën, was het archief 'VOC-schip de Rooswijk' onderdeel van de archieven van de Directie Domeinen³. Het RVOB was een fusie van het Gemeenschappelijk Ontwikkelingsbedrijf van het voormalige ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer met de directie Domeinen Onroerende Zaken van het ministerie van Financiën. In 2009 werd het archief 'VOC-schip de Rooswijk' opgenomen in de archieven van het RVOB. Het RVOB was nog steeds onderdeel van het ministerie van Financiën.

Door een interdepartementale reorganisatie is het RVOB in 2012 van het ministerie van Financiën overgegaan naar het ministerie van BZK. Binnen dit ministerie is het RVOB op haar beurt opgegaan in het Rijksvastgoedbedrijf (hierna: RVB) in 2014.

Deze departementale reorganisatie geeft geen gevolgen gehad voor het archief 'VOC-schip de Rooswijk'. Deze was immers al in 2007 afgesloten en valt onder het zorgdragerschap van het ministerie van Financiën.

Bij de overdracht van de archieven van de RVOB Domeinen vanuit het ministerie van Financiën naar het ministerie van BZK/RVB is op 23 september 2013 een verklaring van overdracht (zie bijlage 1) van de archieven tot stand gekomen. Deze verklaring is opgesteld tussen het hoofd van de afdeling Informatisering van de directie Bedrijfsvoering van het ministerie van Financiën en de algemeen directeur Rijksvastgoed en Ontwikkelingsbedrijf (RVOB) namens het ministerie van BZK. Volgens het Besluit Archiefoverdrachten Rijksadministratie (BARA) moet bij een reorganisatie waarbij taken overgaan van het ene overheidsorgaan naar het andere, zoals in dit geval van het ministerie van Financiën naar het ministerie van BZK, een verklaring van vervreemding worden opgesteld⁴. De opgestelde verklaring van 2013 is echter niet als een verklaring van vervreemding opgesteld. Deze verklaring van overdracht heeft weliswaar geen betrekking op het archief 'VOC-schip de Rooswijk' maar wel voor alle toen nog lopende dossiers van de RVOB.

² Gespreksverslag ministerie van Financiën van 10 oktober 2022

³ Domeinen is een onderdeel van het ministerie van Financiën dat verantwoordelijk was voor het rijksbeheer van roerende en onroerende zaken.

⁴ Artikel 2, eerste lid, van het Besluit archiefoverdrachten Rijksadministratie

2017: Uitlening aan Rijksvastgoedbedrijf (RVB)

Een expert van het RVB van het ministerie van BZK deed in 2017 een aanvraag bij een archiefmedewerker van het RVB voor inzage in het archief van het 'VOC-schip de Rooswijk'. Deze aanvraag is door de archiefmedewerker ingediend bij Doc-Direkt, die als dienstverlener het semi-statisch archief van het ministerie van Financiën in beheer heeft. De vijf dossiers over het archief 'VOC-schip de Rooswijk' werden door Doc-Direkt uit de archiefdoos gehaald en overgeplaatst van Winschoten naar het RVB in Den Haag. De archiefmedewerker van het RVB hield op een formulier registraties bij van dossiers die de RVB leende van organisaties. Zo ook van het archief 'VOC-schip de Rooswijk'.

Hierbij is echter niet vastgelegd voor hoe lang en onder welke voorwaarden het archief 'VOC-schip de Rooswijk' geleend werd van het ministerie van Financiën. Een paar maanden na de uitlening zijn de Rooswijk mappen door de RVB-expert teruggegeven aan de archiefmedewerker van het RVB⁵. De Rooswijk mappen werden niet teruggegeven aan het ministerie van Financiën maar werden ten onrechte opgenomen in het eigen archief van het ministerie van BZK.

**Inspectie
Overheidsinformatie en
Erfgoed**

Datum
14 maart 2024

2019: Archief Rijksvastgoedbedrijf onder beheer van Doc-Direkt

In 2019 constateerde het ministerie van BZK dat het RVB-archief nog niet in goede, geordende en toegankelijke staat was⁶. Daarom werd aan Doc-Direkt de opdracht gegeven om dit archief op orde te brengen⁷. Om deze opdracht uit te voeren verplaatste Doc-Direkt het RVB-archief naar het archiefdepot in Rijswijk.

In het gesprek in 2022 met vertegenwoordigers van Doc-Direkt vernam de Inspectie dat bij overname van het RVB-archief meer dan duizend uitleningen open stonden.

2021: WOB-verzoeken ministerie van Financiën en doorverwijzing naar het ministerie van BZK

In 2021 ontving het ministerie van Financiën twee WOB-verzoeken, nl.:

1. een verzoek van 10 september 2021 dat betrekking had op 'VOC-schip Rooswijk' betreffende de periode 1 januari 2000 tot en met 31 december 2009;
2. een verzoek op 7 december 2021 dat tevens het 'VOC-schip Rooswijk' betrof, maar dan over de periode 1 januari 2010 tot en met 7 december 2021. Dit verzoek werd tevens gestuurd naar het ministerie van BZK.

Op 30 december 2021 nam het ministerie van Financiën één besluit aangaande beide verzoeken. Hierin werd ten onrechte gesteld:

'Het bijbehorende archief is toen ook integraal overgedragen van het Ministerie van Financiën naar het Ministerie van BZK.'

Het archief 'VOC-schip de Rooswijk' is formeel niet vervreemd en overgedragen aan het ministerie van BZK (RVB) en berust daarom onder het zorgdragerschap van het ministerie van Financiën.

⁵ Gespreksverslag ministerie van BZK (RVB) van 7 maart 2022

⁶ Gespreksverslag Doc-Direkt van 21 maart 2023

⁷ Hiervoor werd het systeem Mais Flexis gebruikt.

De WOB-verzoeken waren in eerste instantie juist geadresseerd. De beide WOB-verzoeken zijn echter door het ministerie van Financiën ter behandeling doorgestuurd naar het ministerie van BZK.

**Inspectie
Overheidsinformatie en
Erfgoed**

Datum
14 maart 2024

2021: WOB-verzoek aan het ministerie van BZK en reactie daarop

Op het moment dat het ministerie van Financiën de twee WOB-verzoeken in ontvangst nam, kreeg het ministerie van BZK een soortgelijk WOB-verzoek van de verzoeker. In het besluit van het ministerie van BZK (zie bijlage 2) op de WOB-verzoeken stelde het ministerie onder meer dat na verschillende zoekslagen door het ministerie van Financiën het archief van het 'VOC-schip de Rooswijk' niet gevonden is. Hierin werd door het ministerie van Financiën ten onrechte gesteld dat het archief in 2012 is overgegaan naar het ministerie van BZK.

Dit is echter onjuist. Het archief 'VOC-schip de Rooswijk' berust wel onder het zorgdragerschap van het ministerie van Financiën. Het ministerie van Financiën was wel de aangewezen organisatie om de WOB-verzoeken te behandelen. De verzoeker werd onterecht verwezen naar het ministerie van BZK.

Pas in 2021 naar aanleiding van de WOB-verzoeken – is ontdekt dat de vijf mappen van het archief van het 'VOC-schip de Rooswijk' niet meer in de archiefdoos zaten van het archiefdepot in Winschoten. Tussen 2017 en 2021 is niet opgemerkt dat de vijf mappen 'vermist' waren. Door Doc-Direkt werd niet gerappelleerd.

Hier ontbrak een duidelijk overzicht van de verblijfplaats van informatie conform artikel 3 van de Archiefwet 1995 en artikel 18 van de Archiefregeling. De organisatie moet een actueel overzicht hebben van de overheidsinformatie waarvoor ze zorgdraagt en waar die zich bevindt.

2022: Archiefbescheiden 'VOC-schip de Rooswijk' teruggevonden

In december 2022 liet het ministerie van Financiën aan de Inspectie weten dat het archief 'VOC-schip de Rooswijk' is teruggevonden. Zoals hierboven aangegeven, gaf het ministerie van BZK in 2019 eigen archief (RVB) onder het beheer van Doc-Direkt. Tijdens de bewerking van dit RVB-archief werden de vijf mappen van het archief 'VOC-schip de Rooswijk' aangetroffen.

Volgens Doc-Direkt⁸ zijn de vijf dossiers na de uitlening in 2017 per abuis opgenomen en terecht gekomen in het archief van het ministerie van BZK (RVB), terwijl ze terug in archief van het ministerie van Financiën hadden moeten worden opgenomen.

Conclusies

Het archief 'VOC-schip de Rooswijk' is bij de departementale reorganisatie formeel niet vervreemd aan het ministerie BZK (RVB). Dat is correct aangezien het archief al in 2007 was afgesloten. Het archief berust daarom onder het zorgdragerschap van het ministerie van Financiën.

De Verklaring van overdracht in 2013 is echter onjuist opgesteld. Er had een overdracht door middel van vervreemding van originele archiefbescheiden moeten plaatsvinden voor alle toen nog lopende dossiers. De Inspectie vindt dat dit alsnog met terugwerkende kracht moet gebeuren.

⁸Gespreksverslag Doc-Direkt van 21 maart 2023-

Bij de beschikbaarstelling van het archief 'VOC-schip de Rooswijk' van het ministerie van Financiën naar het ministerie van BZK (RVB) zijn de dossiers ten onrechte terecht gekomen in het eigen archief van het ministerie van BZK (RVB). Er was sprake van slecht uitleenbeleid. Hier ontbrak een actueel overzicht van de verblijfplaats van informatie conform artikel 3 van de Archiefwet 1995 en artikel 18 van de Archiefregeling. De organisatie moet een overzicht hebben van de overheidsinformatie waarvoor ze zorgdraagt en waar die zich bevindt.

**Inspectie
Overheidsinformatie en
Erfgoed**

Datum
14 maart 2024

Tenslotte heeft de Inspectie geconcludeerd dat de onduidelijkheid in de interdepartementale overdracht van 2013 geleid heeft tot onduidelijkheid met betrekking tot het zorgdragerschap. Zodoende zijn de WOB-verzoeken met betrekking tot het archief 'VOC-schip de Rooswijk', gericht aan het ministerie van Financiën, niet door het ministerie van Financiën afgehandeld, maar (onterecht) heeft doorgezet naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Aanbevelingen aan het ministerie van Financiën:

- Overleg met het ministerie van BZK wie de verzoeker informeert dat de archiefbescheiden van het 'VOC-schip de Rooswijk' zijn terug gevonden. Informeer de verzoeker onmiddellijk.
- Leen dossiers alleen uit met een ter beschikkingstelling conform artikel 1 paragraaf 1, onderdeel h van het Besluit archiefoverdrachten en rijksadministratie. Leg een uitleendatum vast en rappeleer op uitleningen. Wees terughoudend bij het uitlenen van semi-statisch archief door inzage op eigen locatie te faciliteren en stimuleren. Leg niet alleen de uitlening en inname vast, maar ook relevante data over het verzend- en ontvangproces (per koerier, bode, dienst) zodat de kans op vermissing bij fysieke dossiers wordt geminimaliseerd.
- Actualiseer het verplichte informatieoverzicht conform artikel 3 van de Archiefwet 1995 en artikel 18 van de Archiefregeling, zodat het ministerie van Financiën altijd weet welke archieven (fysiek en of digitaal) onder het zorgdragerschap van het ministerie vallen, waaronder ook het archief van het 'VOC-schip de Rooswijk'.
- Ga samen met het ministerie van BZK over tot een volledige reparatie van de overdracht uit 2013. Herzie de originele overeenkomst conform de BARA naar een vervreemdingsovereenkomst zodat de destijds nog lopende dossiers met de originele archiefbescheiden alsnog onder het zorgdragerschap van het ministerie van BZK komen te vallen.

Voor alle duidelijkheid: hieronder valt niet het archief 'VOC-schip de Rooswijk', dat in 2007 al werd afgesloten. Zoek samen met het ministerie van BZK uit of vervroegde overdracht aan het Nationaal Archief mogelijk is.

- Toets bij het opstellen van een verklaring van overdracht of deze conform het Archiefbesluit en artikel 2 van het Besluit archiefoverdrachten Rijksadministratie is (BARA). Bij vervreemding worden originele archieven overgedragen.

Aanbevelingen aan het ministerie van BZK/ Rijksvastgoedbedrijf (RVB):

- Ga samen met het ministerie van Financiën over tot een volledige reparatie van de overdracht uit 2013 en herzie de originele overeenkomst conform de BARA. Dit betekent met name dat alle originelen van de destijds lopende archieven die onder de overeenkomst vielen, alsnog in originele vorm aan u moeten worden overgedragen. U bent hier als zorgdrager verantwoordelijk voor, ook voor overdracht aan het Nationaal Archief.
- Verwerk in uw informatieoverzicht de wijzigingen in uw archieven zodra u de aanbevelingen heeft uitgevoerd.
- Breng de door uw ministerie geleende dossiers van andere organisaties niet onder in uw eigen archief. Borg door middel van procedures dat geleende dossiers teruggaan naar de betreffende zorgdrager.

**Inspectie
Overheidsinformatie en
Erfgoed**

Datum
14 maart 2024

De Inspectie verwacht dat de aanbevelingen per 1 september 2024 geïmplementeerd zullen zijn. De Inspectie zal ook hierop toezien.

Gelet op de Wet open overheid wordt dit rapport en de begeleidende brief gepubliceerd op de website van de Inspectie.

Bijlage 1

In de Verklaring van overdracht van 23 september 2013, opgesteld tussen het hoofd van de afdeling Informatisering van de directie Bedrijfsvoering van het ministerie van Financiën en de algemeen directeur Rijksvastgoed en Ontwikkelingsbedrijf (RVOB) namens het ministerie van BZK, is het volgende bepaald:

**Inspectie
Overheidsinformatie en
Erfgoed**

Datum
14 maart 2024

- a. de zorg over het archief van RVOB, op 5 november 2012 is overgegaan van de minister van Financiën op de minister van BZK;
- b. het beheer van het archief is overgegaan van afdeling Informatisering van de directie Bedrijfsvoering van het Ministerie van Financiën op het RVOB.

De dossiers betreffende lopende zaken worden als volgt overgedragen:

1. Dossiers betreffende lopende staatsgeheime zaken worden fysiek overgedragen. Een dossieroverzicht is in hardcopy geleverd.
Verder vindt er geen overdracht van fysieke dossiers plaats, maar worden bestanden als volgt beschikbaar gesteld:
2. Van alle documenten die sinds 1 oktober 2005 door het Ministerie van Financiën digitaal in Docman zijn opgenomen ontvangt RVOB een digitale kopie.
3. Dossiers betreffende lopende zaken die niet gedigitaliseerd zijn worden door het Ministerie van Financiën aan RVOB beschikbaar gesteld voor digitalisering.

Van documenten die op 17 mei 2013 nog niet door RVOB gedeponereerd zijn en daarom ontbreken in de dossiers wordt een overzicht gemaakt.

Na beschikbaarstelling van de dossiers, worden de dossiers bij het Ministerie van Financiën afgesloten.

Het Ministerie van Financiën zal, wanneer de bewaartermijn is verstreken, de fysieke documenten vernietigen of overdragen aan het Nationaal Archief in afstemming met RVOB. RVOB zal bij verstrijken van de vernietigingstermijn de digitale documenten vernietigen.

Bijlage 2

Besluit ministerie van BZK van 22 april 2022 op de WOB-verzoeken:

'Uw verzoek om informatie ziet op het archief inzake het VOC-schip De Rooswijk. Gebleken is dat na verschillende zoekslagen bij het Ministerie van Financiën en het Ministerie BZK het archief over dit VOC-schip niet langer meer te vinden is. De door u gevraagde informatie is deels niet langer meer aanwezig bij mijn Ministerie. Het dossier VOC-schip De Rooswijk was tot 2012 ondergebracht in het archief van het Rijksvastgoedbedrijf van het Ministerie van Financiën. Na deze datum is het Rijksvastgoedbedrijf overgegaan naar mijn Ministerie met bijbehorend archief waaronder de stukken inzake het VOC-schip De Rooswijk. Bij een eerder informatieverzoek over het VOC-schip De Rooswijk zijn de archiefstukken zoekgeraakt. In de periode oktober 2021 tot en met december 2021 is tussen medewerkers van het archief van zowel het Ministerie van Financiën als het Ministerie van BZK meermalen contact geweest met het doel de stukken betreffende het VOC-schip De Rooswijk te vinden. Daarnaast heeft een medewerker op 2 november 2021 en op 24 maart jl. op het Ministerie van Financiën gezocht naar de fysieke dossiermappen uit het archief. Deze inspanningen hebben er echter niet toe geleid dat de stukken zijn gevonden. De door u verzochte stukken zijn daardoor niet meer te vinden op mijn Ministerie en kunnen dan ook niet openbaar worden gemaakt.'

**Inspectie
Overheidsinformatie en
Erfgoed**

Datum
14 maart 2024

Bijlage 3

Gevoerde inspectiegesprekken

**Inspectie
Overheidsinformatie en
Erfgoed**

Datum
14 maart 2024

Ministerie van Financiën	Functie
Afdeling MinFin IV	Sr. Adviseur Documentaire informatievoorziening
	Adviseur Documentaire informatievoorziening
Afdeling Wetgeving/Beleid	WOB-juristen

Ministerie van BZK	Functie
Directie CIO en Informatiemanagement	Senior Adviseur Informatiemanagement CIO-Staf
	Hoofd CIO-staf
RVB	RVB-expert op het gebied Vastgoed en Infrastructuur
Afdeling Wetgeving/Beleid	WOB-juristen
Doc-Direkt	Afdelingshoofd Beheer (waarnemend)
	Informatiespecialist